

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT

ARQUEOLOGIA GENERAL

Coordinació: ALONSO MARTINEZ, NATALIA

Any acadèmic 2017-18

Informació general de l'assignatura

Denominació	ARQUEOLOGIA GENERAL			
Codi	100016			
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Història	3	OBLIGATÒRIA	Només examen
Nombre de crèdits ECTS	7,5			
Crèdits teòrics	0			
Crèdits pràctics	0			
Coordinació	ALONSO MARTINEZ, NATALIA			
Departament/s	HISTORIA			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català			
Horari de tutoria/lloc	Dilluns 16-19 hores Dimarts 16-19 hores Dimecres 8-13 hores Preferible concretar previament			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
ALONSO MARTINEZ, NATALIA	nalonso@historia.udl.cat	0	

Informació complementària de l'assignatura

Objectius acadèmics de l'assignatura

1. Presentació de l'assignatura

Arqueologia. Investigació, patrimoni i societat

Introducció general a l'arqueologia, la seva història i historiografia, la seva teoria i pràctica de camp i els seus mètodes i sistemes de documentació. i recerca multidisciplinar.

En tant que obligatòria a la titulació del Grau d'Història, l'assignatura s'orienta a la formació d'historiadors/ores i d'arqueòlegs/òlegues; també pot resultar especialment útil a futur titulats/ades d'Història de l'Art.

S'enfoca en tant que disciplina i angulació que analitza el passat des de la seva materialitat, des de la llunyana prehistòria fins les etapes de la història moderna, prioritant artefactes i ecofactes, des de la llavor carbonitzada fins l'estructura monumental, des de les eines de sílex fins l'arqueologia industrial, i mostrant la complementaritat amb altres fonts documentals escrites i epigràfiques. S'insisteix en la ineludible perspectiva multidisciplinar dels equips de recerca arqueològica.

És objectiu central del curs analitzar les possibilitats del passat, com a font de coneixement i com a generador de patrimoni, i sensibilitzar sobre la necessitat de socialitzar tant els resultats científics com les restes arqueològiques. En aquest sentit, s'estudiarà el patrimoni arqueològic com a bé públic i el potencial dels usos socioculturals i econòmics, així com la necessitat d'integrar les polítiques patrimonials dins de les polítiques d'ordenació urbanística i territorial, de protecció del paisatge i medioambientals i, a la vegada, els riscos de les pulsions polítiques i/o mercantilitzadores sobre el passat.

L'objectiu és formatiu i instructiu i s'oferirà formació i informació sobre l'exercici professional de l'arqueologia.

Competències

2. Competències i objectius formatius

L'adquisició de les competències transversals del Grau s'assoleix globalment cursant totes les assignatures, donat que van associades a àmbits de coneixement compartits i a metodologies docents en ocasions igualment compartides. Arqueologia ha de contribuir a l'adquisició de les competències generals personals i instrumentals i de les específiques, tant personals com sistèmiques i instrumentals.

Cursar l'assignatura haurà de comportar millores en l'adquisició de les següents competències transversals o capacitats:

- Capacitat de comunicació oral i escrita en llengua catalana i castellana
- Capacitat d'utilitzar la terminologia i les tècniques de l'àmbit disciplinar i professional
- Capacitat d'observació, de lectura crítica, d'anàlisi i d'argumentació
- Capacitat de síntesi, compressió/comprensió
- Capacitat pel treball individual i l'aprenentatge autònom
- Capacitat en l'ús aplicat de les TIC, incentivant, al mateix temps, la lectura i la consulta bibliogràfica

Taula de coherència

Competències	objectius formatius
<ul style="list-style-type: none"> • Proporcionar un panorama general, dels processos de canvi històric i del desenvolupament de les diferents formacions socials històriques concretes 	Reconeixement de la diversitat cultural en el desenvolupament històric
<ul style="list-style-type: none"> • Coneixement de la història de l'arqueologia des de la perspectiva de la història de les idees 	Consciència crítica de la relació entre materialitat i ideologia, entre ciència i context socioeconòmic, polític i cultural
<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer de primera mà els materials i jaciments arqueològics 	Estima i compromís amb el patrimoni arqueològic com a bé públic
<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer de primera mà el patrimoni arqueològic com a recurs sociocultural i turístic 	Compromís amb la socialització del coneixement del passat i les seves restes
<ul style="list-style-type: none"> • Coneixement del patrimoni arqueològic de les terres de Lleida 	Compromís amb la protecció, conservació i socialització del patrimoni proper
<ul style="list-style-type: none"> • Consciència crítica de la relació entre el present i el passat, dels usos del passat 	Incentivar el raonament crític; fonamentar i relativitzar les pròpies conviccions
<ul style="list-style-type: none"> • Coneixement de les tècniques d'excavació i de registre 	Capacitat de lectura, anàlisi i interpretació del registre arqueològic Adquisició de perspectiva diacrònica o de "cultura estratigràfica" Iniciació a la capacitat professional

O: Objectiu. G: número de grups implicats en l'activitat. HP: hores presencials de l'alumne. HNP: hores no presencials de l'alumne.

O: Objectiu. %: percentatge en la nota final.

Continguts fonamentals de l'assignatura

BLOC 1 - L'Arqueologia i els seus mètodes

Tema 1.- Història de l'Arqueologia

Tema 2.- Els jaciments arqueològics

Tema 3.- L'excavació

Tema 4.- La datació

Tema 5.- Els materials arqueològics: artefactes i ecofactes

Tema 6.- Geoarqueologia i geomorfologia

BLOC 2 - Arqueologies

Tema 7.- Arqueologia històrica. Elements constructius

Tema 8.- Arqueologia industrial

Tema 9.- Arqueologia subaquàtica

Tema 10.- Etnoarqueologia

Tema 11.- Arqueologia experimental

BLOC 3 - Arqueologia: patrimoni i societat

Tema 12.- Patrimoni: difusió i protecció

Tema 13.- Arqueologia i didàctica

Eixos metodològics de l'assignatura

Al llarg del curs, en les classes presencials s'ofereixen continguts i, sobretot, eines crítiques per cercar informació sobre els temes i les qüestions plantejades. "Tota" la informació està disponible *on line*, però cal ser capaç de discriminar-la. Això exigeix més de l'estudiant que ha de preparar els temes a partir del seu treball amb l'ajut de les orientacions i els criteris que rebí i vagi desenvolupant.

Les classes presencials serviran per presentar els temes.

sortides de camp amb l'objectiu de visitar jaciments arqueològics,

Taula de activitats formatives i dedicacions horàries de l'alumne

activitat	CODIFICACIÓ / descripció / tipologia TPD	o*	G*	HP*	HNP*
Classe magistral					
Seminaris (S)					

Pràctiques (P)					
Treballs (T)					
Tutories (Tut)					
Altres (AA)					
Avaluació (AV)	<p>AV1: Avaluació dels 5 comentaris de text.</p> <p>AV2: Avaluació de la ressenya.</p> <p>AV3: Exercici escrit (desenvolupar un tema a triar entre 2 + 5 preguntes curtes).</p> <p>AV4: Assistència activa i participació en les activitats programades i tutories.</p>				
TOTAL					

Sistema d'avaluació

Taula dels mecanismes d'avaluació

mecanismes d'avaluació	codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	observacions	O*	Activitat	%*
Assistència i participació (As)	L'assistència i participació en classe i seminaris faciliten l'assoliment dels objectius formatius, que és el que serà avaluat.				20%
Taller d'avaluació (TA) (Examen)	Prova escrita	Prova escrita consistent en un comentari de text (entre dos a escollir) i 5 preguntes curtes.			30%
Informe (In) / Treballs (T)	Treball				50%
Altres (A)					
TOTAL					100

Bibliografia i recursos d'informació

ALCINA, L. (Coord.), *Diccionario de Arqueología*, Alianza Editorial, Madrid 1998.

ALMANSA, J. (coord.), *El futuro de la arqueología en España*, Charlas de café-1, 45 profesionales hablan sobre el futuro de la arqueología, JAS Arqueología Editorial, Madrid 2011.

BAHN, P., *Introducción a la Arqueología*, Acento Editorial, Madrid 1998.

- BAHN, P. (Assessor editorial), *Arqueología. Guía del pasado humano*, Editorial Blume, Barcelona 2002.
- BALLART, J., *El patrimonio histórico y arqueológico: valor y uso*, Ariel Patrimonio Histórico, Barcelona, 1997.
- BARREIRO, D., *Arqueológicas Hacia una arqueología aplicada*, Ediciones Bellaterra, Barcelona 2013.
- BATE, L. F., *El proceso de investigación en arqueología*, Crítica, Grijalbo Mondadori, Barcelona 1998.
- BURILLO, F., "La prospección de superficie", en Marcos García-Díez i Lydia Zapata (eds.) *Técnicas de Análisis y Estudio en Arqueología Prehistórica. De lo técnico a la reconstrucción de los grupos humanos*, Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, UPV/EHU, 2013, pàg. 15 i ss.
- CARANDINI, A., *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*, Editorial Crítica, Barcelona 1997.
- CRIADO, F., *Arqueológicas. La razón perdida*, Ediciones Bellaterra, Barcelona 2013.
- DANIEL, G., *Historia de la Arqueología*, Alianza Editorial, Madrid 1974.
- DDAA, *Etnoarqueología de la Prehistoria: más allá de la analogía*, Simposio Internacional, Barcelona, 2004, CSIC, Madrid.
- DOMINGO, I., BURKE, H., SMITH, C., *Manual de campo del arqueólogo*, Ariel Prehistoria, Barcelona 2007.
- FERNÁNDEZ, V. M., *Una arqueología crítica. Ciencia, ética y política en la construcción del pasado*, Crítica, Barcelona 2006.
- Francovich, R., Manacorda, D., *Diccionario de Arqueología*, Editorial Crítica, Barcelona 2002.
- GAMBLE, C., *Arqueología básica*, Ariel, Barcelona 2002.
- GARCIA, LI., MIRET, J., MIRÓ, T., RIBÉ, G., *Diccionari d'Arqueologia*, Termcat, Centre de Terminologia, Barcelona 2002.
- GARCIA, S., FLOS, N., *Conservación y restauración de bienes arqueológicos*, Editorial Síntesis, Madrid 2008.
- GARCÍA SANJUÁN, L., *Introducción al Reconocimiento y Análisis Arqueológico del Territorio*, Ariel Prehistoria, Barcelona 2005.
- GARCÍA-DIEZ, M., ZAPATA, L. (eds.) *Técnicas de Análisis y Estudio en Arqueología Prehistórica. De lo técnico a la reconstrucción de los grupos humanos*, Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, UPV/EHU, 2013.
- GENERALIAT DE CATALUNYA, *Legislació sobre patrimoni cultural*, Legislació Temàtica 7, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, Barcelona 1995.
- GONZÁLEZ, A., *La experiencia del otro. Una introducción a la Etnoarqueología*, Akal, Madrid.
- GUTIÉRREZ LLORET, S., *Arqueología. Introducción a la historia material de las sociedades del pasado*, Publicacions de la Universitat d'Alacant, Alacant 1997.
- HARRIS, E. C., *Principios de estratigrafía arqueológica*, Editorial Crítica, Barcelona 1991.
- HERNÁNDEZ, F. X., ROJO, MA. del C. (coords.), *Museografía didáctica e interpretación de espacios arqueológicos*, Ediciones Trea, Gijón 2012.
- JOHNSON, M., *Teoría arqueológica. Una introducción*, Ariel Historia, Barcelona 2000.
- JOHNSON, A. W., Earle, T., *La evolución de las sociedades humanas*, Ariel Prehistoria, Barcelona 2003.
- LÓPEZ-MENCHERO, V. M., *Manual para la puesta en valor del patrimonio arqueológico al aire libre*, Ediciones Trea, Gijón 2012.
- LULL, V., MICÓ, R., *Arqueología del origen del Estado: las teorías*, Bellaterra, Barcelona 2007.
- MANNONI, T., GIANNICHEADDA, E., *Arqueología de la producción*, Ariel, Barcelona 2004.
- MC INTOSH, J., *Guía práctica de arqueología*, Ed. Hermann Blume, Madrid 1987.

- MENÉNDEZ, M., JIMENO, A., FERNÁNDEZ, V. M., *Diccionario de Prehistoria*, Alianza Editorial, Madrid 2011 (2ª edició).
- PÉREZ-JUEZ GIL, A., *Gestión del patrimonio Arqueológico*, Ariel , Barcelona 2006.
- QUEROL, M. A., *Manual de Gestión del Patrimonio Cultural*, Ediciones Akal S.A., Madrid 2010.
- QUEROL, M. A., MARTÍNEZ, B., *La gestión del patrimonio arqueológico en España*, Alianza Universidad Textos, Madrid 1996.
- QUIRÓS CASTILLO, J. A. (Dir.), *La materialitat de la historia. La arqueología en los inicios del siglo XXI*, Ediciones Akal S.A., Madrid 2013.
- RAMOS, M., GONZÁLEZ, J.E., BAENA, J., *Arqueología Experimental en la Península Ibérica. Investigación, didáctica y patrimonio*. Asociación Española de Arqueología Experimental, Santander, 2007.
- RENFREW, C., BAHN, P., *Arqueología. Teorías, Métodos y Prácticas*, Akal Ediciones, Madrid 1993 (Segona edició revisada 2012).
- RENFREW, C., BAHN, P. (eds.), *Arqueología. Conceptos clave*, Akal, Madrid 2008.
- REYNOLDS, P.J., *Etnoarqueología experimental. Una perspectiva de futur*, Eumo, Vic. 1988.
- RODRÍGUEZ TEMIÑO, I., *Arqueología urbana en España*, Ariel Patrimonio, Barcelona 2004.
- RODRÍGUEZ TEMIÑO, I., *Indianas Jones sin futuro. La lucha contra el expolio del patrimonio arqueológico*, JAS Arqueología Editorial, Madrid 2012.
- ROSKAMS, S., *Teoría y práctica de la excavación*, Editorial Crítica, Barcelona 2003.
- RUIZ ZAPATERO, G., "La excavación arqueológica", en Marcos García-Díez i Lydia Zapata (eds.) *Técnicas de Análisis y Estudio en Arqueología Prehistórica. De lo técnico a la reconstrucción de los grupos humanos*, Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, UPV/EHU, 2013, pàg. 39 i ss.
- SANTACANA, J., HERNÁNDEZ, F.X., *Museología crítica*, Ediciones Trea, Gijón 2006.
- SANTACANA, J., MASRIERA, C., *La arqueología reconstructiva y el factor didáctico*, Ediciones Trea, Gijón 2012.
- SANTACANA, J., LLONCH, N., *Museo local. La cenicienta de la cultura*, Ediciones Trea, Gijón 2008.
- Observacions:
- 1.- Atenció al bloc de Joan Santacana:
didacticadelpatrimonicultural.blogspot.com.es
- 2.- La bibliografia més específica, llibres o articles, s'oferirà al llarg del curs a mida que es desenvolupin els temes i les diferents activitats.
- 3.- Hi han manuals d'arqueologia de camp disponibles on line. Per exemple:
- Recomendaciones metodológicas para el trabajo arqueológico en la ciudad de Valencia*, Servicio Municipal, Valencia 2004
- De la excavación al laboratorio*, CFIE, Junta de Castilla y León, León 2010
- Métodos de excavación, de registro y de análisis estratigráfico*, Servei d'Investigacions Prehistòriques de la Diputació de Castelló i Fundació Marina d'Or, Castelló de la Plana 2010